

CONSUM CONSCIENT DE TURISME

On aniràs aquest any per vacances? Què feu pel pont? Viatjar s'està convertint en una cosa tan habitual (i barata!) que ja confonem l'oci amb el turisme. ¿És viatjar l'ingredient imprescindible d'unes vacances? Té sentit parlar d'un turisme sostenible o responsable? Amb tanta globalització, cada vegada es fa més difícil distingir un francès d'un alemany. On queda el plaer de viatjar?

1. AL MEDITERRANI

- El Mediterrani és on es va inventar el turisme modern, a les Rivières franceses i italianes el segle XIX (Venècia, Niça, Mònaco...). Posteriorment vindria el turisme de masses de sol i platja. Encara avui dia el Mediterrani és un dels principals receptors i emissors de turistes del món. Les darreres tres dècades del segle XX les arribades turístiques al Mediterrani s'han multiplicat gairebé per quatre (i també les de tot el turisme mundial).
- El turisme al Mediterrani és un terç del turisme mundial; Espanya és la segona destinació mundial si comptem les visites i els ingressos. Però no es distribueix pas de la mateixa manera per tota l'àrea: el 2000 el 75% de les visites van anar a França, Espanya o Itàlia, si bé el pes d'aquests països comença a disminuir i en canvi el de països com Grècia, Turquia, Tunísia, Marroc, Egipte, Malta i Xipre s'ha triplicat en vint anys (1980-2000). En aquests dos últims països el turisme correspon a un 20% de tota l'activitat econòmica.
- El turisme que ve al Mediterrani és majoritàriament d'oci, si bé per exemple a Itàlia el 40% són viatges professionals i a Israel o el Marroc s'hi fan molts viatges per veure familiars o amics (el 48% i el 39% respectivament).
- Pel que fa als turistes del Mediterrani, cada cop n'hi ha més, sobretot des de la riba nord. El 72% dels francesos i la meitat dels israelians i espanyols viatgen per vacances, mentre que només ho fan un 25% dels turcs i un 10% dels sirians i egipcis. Al Marroc, Algèria i Albània no es fa pràcticament turisme.
- També passa que els mediterranis del nord viatgen més a l'estranger i els del sud més dintre del propi país (un 97% dels viatges a Turquia, per exemple, i un 70% són per veure familiars o amics, sense necessitat d'allotjament ni d'operadors turístics).
- Tanmateix, dintre dels països en què es fa més turisme també hi ha moltes desigualtats. Un 41% dels espanyols no ha viatjat mai a l'estranger, però per contra un 15% ho fa com a mínim una cop l'any. Un 38% no ha dormit fora de casa ni un cap de setmana, ni tan sols per visitar un familiar, en els últims 3 o 4 anys.

2. PER QUÈ?

Hi ha diferents motivacions per fer turisme: conèixer un lloc i ampliar horitzons, descansar, dedicar-nos a aspectes vitals que tenim desatesos, premiar-nos, “canviar de xip” i descarregar estrès... També podem viatjar per motius més inconscients, com mostrar un cert estatus al nostre voltant (i a nosaltres mateixos), o per reforçar la pròpia identitat. **Preguntem-nos què necessitem realment i fem un pla a la nostra mesura.**

COM HO PODEM FER:

- ▶ Part del que busquem en un viatge ho podem trobar també **molt a prop**: paisatges, coneixements i persones d'altres cultures, llocs on evadir-nos... I també podem “viatjar” **a través de llibres**, pel·lícules, documentals, música...
- ▶ Si tenim molta necessitat de descansar **no escollim un viatge amb massa tragí**, o contemplem la possibilitat de **quedar-nos**.
- ▶ El **màrqueting turístic** és omnipresent, de vegades subtilment amagat en pel·lícules que ens canten els encants de certs indrets. Siguem sincers amb nosaltres mateixos: me'n vaig perquè en tinc ganes, o per no ser menys? O perquè està molt barat?
- ▶ Mirem d'**equilibrar cada dia l'atenció** que dediquem als diferents aspectes de la vida que ens omplin, per no acumular grans mancances que requereixin grans remeis.

3. PETJADA AMBIENTAL

El turisme és especialment violent amb els nostres entorns i deteriora el paisatge: la urbanització, la degradació de zones naturals, la transformació de les ciutats, etc. Només cal que mirem l'estat de les costes de molts països mediterranis... **Evitem les opcions que provoquen grans impactes.**

COM HO PODEM FER:

- ▶ Evitem la construcció nova per allotjar-nos. L'**intercanvi de cases** ens permet aprofitar al màxim els immobles i conèixer més de prop la societat que visitem. Dues xarxes que s'han muntat per internet: InterVac (www.intervac.com) i HomeExchangeGOLD (www.homeexchangegold.com). Algunes permeten, a més, **conviure amb amfitrions locals**: The Hospitality Club (secure.hospitalityclub.org), CouchSurfing (www.couchsurfing.com).
- ▶ Hi ha hotels que serveixen **menjar ecològic** o utilitzen elements de **bioconstrucció**, per exemple a Espanya hi ha Venus Albir (www.venusalbir.com). Al web Environmentally Friendly Hotels (www.environmentallyfriendlyhotels.com) hi podem buscar hotels de tot el món que apliquen diversos criteris de gestió ecològica.
- ▶ Si volem fer **turisme rural**, l'opció més recomanable seria l'**agroturisme**, que no substitueix sinó que complementa l'activitat agrícola o ramadera. En podem trobar guies per a diferent països a www.eceat.org, iniciatives a França (www.accueil-paysan.com), Espanya (www.ecoagroturismo.es), Itàlia (www.agriturismo.com), Turquia (www.bugday.org/tatut)...
- ▶ Un cas particular d'agroturisme és el Wwoofing (www.wwoof.org, Oportunitats per tot el Món a Granges Ecològiques), en el qual el turista participa en les activitats agrícoles del pagès amfitrió a canvi d'allotjament i menjar. Hi ha granges que hi participen almenys a Espanya, Israel, Turquia, França, Itàlia, Marroc, Líban, Croàcia i Grècia.
- ▶ Ecovolunteer (www.ecovolunteer.org) organitza viatges per preservar **llocs d'especial interès natural** i les seves cultures.

Els desplaçaments (sobretot el que ens porta al lloc de destinació) són responsables de bona part dels impactes ambientals d'un viatge, sobretot en emissions de CO₂.

Minimitzem-los.

COM HO PODEM FER:

- ▶ Fem més **desplaçaments propers** que remots. Si anem lluny, que sigui **per molts dies**.
- ▶ Viatgem en **tren, autobús o cotxe compartit**, podem trobar com fer-ho a www.compartir.org, www.digihitch.com... Al lloc de destinació, esbrinem com podem moure'ns en **transport públic**, o lloguem una **bici**...
- ▶ També podem aprofitar les vacances per fer una mica d'exercici i fer **rutes a peu** (informació per a Espanya a www.euro-senders.com) o amb **bici**: informació per a Espanya a www.amigosdelciclismo.com o www.marchasmiticas.com, per a Europa a www.thebiketour.net, www.europebybike.org, o Hitchwiki (www.liftershalte.info, també nord d'Àfrica).
- ▶ Alguns webs on podem **calcular la despesa energètica** de les diferents maneres de desplaçar-nos: www.chooseclimate.org (hi ha moltes dades i molt il·lustratives), www.terrapass.com/flight/flightcalc.php, www.sustravel.co.uk/carbon_calculator...

4. PETJADA ECONÒMICA

A molts llocs es veu el turisme com un gran motor de l'economia, perquè impulsa altres activitats. Però moltes vegades genera llocs de treball molt precaris, sovint estacionals, i els beneficis es reparteixen de forma molt desigual. És més, en no poques ocasions els recursos locals estan més a l'abast dels turistes que de la població. Majoritàriament, les agències de viatges (minoristes) ens venen els paquets que confeccionen els operadors turístics (majoristes). Hi ha grans conglomerats que inclouen agències, operadors, cadenes hoteleres, línies aèries, etc. i que es queden la major part del rendiment econòmic dels viatges. **Busquem opcions que el reparteixin més entre les poblacions dels llocs que visitem.**

COM HO PODEM FER:

- ▶ Que no ens aculli una empresa tan forastera com nosaltres al lloc on anem. escollim els serveis (allotjament, guies, menjars...) que ofereix **la gent d'allà**.
- ▶ Busquem al nostre entorn **agències de viatges independents i empreses turístiques petites**, que en general fan que els diners es reparteixin millor entre la població local.
- ▶ **Internet** és una bona eina per trobar aquestes opcions. Per exemple, si busquem turisme rural al Marroc potser trobarem www.chaouenrural.org, si busquem turisme sense ànim de lucre a França podem trobar www.unat.asso.fr... L'organització britànica TourismConcern (www.tourismconcern.org.uk) informa sobre els **impactes econòmics i socials** del turisme.
- ▶ Podem informar-nos a partir de les **experiències de gent que ha viatjat**, conversant amb els coneguts o també a través de blocs: www.alianzo.com/en/tag/tourism, www.viajeros.com, (només en espanyol), web20travel.blogspot.com, www.toprural.com/foroviajeros sobre turisme rural (en espanyol)...
- ▶ Si viatgem al Sud podem buscar opcions de turisme **comunitari, responsable o solidari**.

Sota la denominació **turisme responsable** s'agrupa un moviment que facilita opcions de turisme de baix impacte, ja sigui ecològic o social, a països del Sud. Hi ha organitzacions que ho mouen a França (www.echoway.org), Itàlia (www.aitr.org/site/index.php), Espanya (www.turismojusto.org), el Regne Unit (www.thetravelfoundation.org.uk)... A www.turismoresponsable.net hi ha un directori d'entitats relacionades de tot el món (en espanyol). L'entitat espanyola Acció por un Turismo Responsable_

(www.turismo-responsable.org) reflexiona sobre turisme i desenvolupament als països del Sud. L'organització TourismConcern (www.tourismconcern.org.uk) informa sobre els **impactes econòmics i socials** del turisme.

Una opció en aquesta línia és el **turisme comunitari**. Són societats rurals que s'organitzen per gestionar un turisme de petita escala com a forma de distribuir equitativament els beneficis que generi i que es desenvolupi en equilibri amb altres activitats o interessos socials. Algunes possibilitats: Amèrica Llatina (www.redturs.org), Namíbia (www.nacobta.com.na), Sud-àfrica (www.fairtourismsa.org.za), l'Índia (www.equitabletourism.org)...

Una altra opció per viatjar al Sud és el **turisme solidari**, organitzat principalment per ONGs de cooperació al desenvolupament. Consisteix a participar d'alguna forma en aquesta cooperació alhora que es fa turisme, de manera que aporta formació i presa de consciència sobre realitats llunyanes. S'han obert debats sobre si aquesta forma de turisme és realment possible i sobre la mateixa idoneïtat de certes formes de cooperació per al desenvolupament dels països amfitrions.

5. PETJADA CULTURAL

Un turisme fugaç pot comportar més distanciament que coneixement mutu entre les cultures que entren en contacte: ajuda a alimentar els estereotips i despulla de contingut moltes manifestacions culturals. **Prenguem-nos temps per assaborir la cultura que estiguem visitant.**

COM HO PODEM FER:

- ▶ Abans i durant el viatge, mirem de conèixer una mica la cultura que visitem per **comprendre-la**, no vulguem imposar els nostres estàndards (nivells de neteja, normes d'educació, relacions entre persones, dieta, concepció del temps,...). *Diferent* no vol dir *millor* ni *pitjor*.
- ▶ **Contactar amb gent de l'indret** permet passar del servei a l'acollida. Segurament ens podran ensenyar coses que no surten a les guies o als *tours*.
- ▶ Potser les diferents maneres de fer les coses de cada dia, de comerciar, de traslladar-se d'un lloc o altre... que coneguem ens suggeriran idees per **fer un consum més conscient quan tornem a casa**.
- ▶ La **diferència de nivell de vida** entre el viatger i la població del país d'acollida pot ser origen de malentesos. Siguem discrets en la indumentària (càmeres, joies...) i no arrogants en les preguntes i respostes. Els regals o propines massa importants poden arribar a crear situacions violentes; siguem tan agraïts com ho som a casa, no més, ni menys. Si volem col·laborar amb recursos a resoldre mancances que detectem, el millor serà canalitzar-los a través d'alguna organització local.

QUEDA'T AMB AIXÒ!

Viatja quan en tinguis ganes de debò, no "quan toqui". De vegades el viatge que necessitem és fer les coses de cada dia d'una altra manera.

Tren, bus, cotxe compartit, bici... Avions, els mínims. Quan anem lluny, que sigui per molts dies.

Busquem els serveis o l'acolliment de la gent local.